

Tonga

**NGAAHI TU'UTU'UNI KI HONO
FE'AVE'AKI FAKAPULIPULI 'O E
PA'ANGA KĀKĀ MO E NGAAHI KOLOA
'OKU MA'U MEI HA HIA (NGAAHI
FOUNGA FAKA'EHIEHI MO E LIPOOTI
FAKAPA'ANGA) 2026**

NGAAHI TU'UTU'UNI KI HONO FE'AVE'AKI FAKAPULIPULI 'O E PA'ANGA KĀKĀ MO E NGAAHI KOLOA 'OKU MA'U MEI HA HIA (NGAAHI FOUNGA FAKA'EHIEHI MO E LIPOOTI FAKAPA'ANGA) 2026

Fokotu'utu'u 'o e Ngaahi Kupu

Ngaahi Tu'utu'uni

1	Hingoa nounou mo e Kamata Ngaue'aki.....	5
2	'Uhinga'i Lea.....	5

KONGA I – NGAAHI FOUNGA FAKA'EHIEHI KI HE FAKAFEPAKI'I 'A E FE'AVE'AKI FAKAPULIPULI 'O E PA'ANGA KĀKĀ MO E TA'OFI 'O E FAKAPA'ANGA 'O E TAUTOITOI

6

3	Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā	6
4	Fakamatala 'oku fiema'u ki he ngaahi taumu'a 'o e fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā.....	8
5	Fakamo'oni'i 'o e fakamatala Kasitomā.....	9
6	Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā ki he Malu'i Mo'ui mo e Ngaahi Koloa Malu'i Kehe Fekau'aki mo e 'Inivesi.....	10
7	Hokohoko atu 'o e Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā	11
8	Fokotu'u 'o e fakamatala 'a e kasitomā.....	12
9	Taimi 'o e Fakamo'oni'i.....	12
10	Fakalahi ki hono Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā.....	13
11	Fakafaingofua ki hono Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā	14
12	Ni'ihia Kuo Fakatokanga'i Fakapolitikale	15
13	Ngaahi founa ngaue, tu'utu'uni ngaue mo e founa pule'i fakalotofale.....	15
14	Fetu'utaki Fakapangikē Fakava'ahapule'anga.....	17
15	Fakafalala ki hono Faka'ilonga'i 'e he Ngaahi Fa'ahi Kehe	18

16	Ngaahi fatongia fekau'aki mo e ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika	19
17	Ngaahi fatongia fekau'aki mo e fe'ave'aki naunau 'i he ope.....	21
18	Ngaahi fatongia fekau'aki mo e tauhi lekooti	22

KONGA II – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA **22**

19	Ngaahi lipooti fakatatau ki he kupu 17 mo e 18 'i he Lao	22
20	Ngaahi fakaha fakatatau ki he kupu 55 'o e Lao	22

TEPILE I **24**

FOOMU 1 – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA NGALI KEHE (STR)	24
FOOMU 2 – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA KI HE NGAHI KAUTAHA FAKAPA'ANGA	26
FOOMU 3 – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA KI HE NGAHI PISINISI MO E NGAUE 'IKAI-FAKAPA'ANGA KUO VAHE'I	28
FOOMU 4 – LIPOOTI FE'AVE'AKI PA'ANGA FAKA'ILEKITULONIKA FAKAVAHA'APULE'ANGA (IWTR)	29

TEPILE II **32**

NGAAHI TU'UTU'UNI KI HONO FE'AVE'AKI FAKAPULIPULI 'O E PA'ANGA KĀKĀ MO E NGAAHI KOLOA 'OKU MA'U MEI HA HIA (NGAAHI FOUNGA FAKA'EHIEHI MO E LIPOOTI FAKAPA'ANGA) 2026

LAO KI HONO FE'AVE'AKI FAKAPULIPULI 'O E PA'ANGA KAKA MO E NGAAHI KOLOA 'OKU MA'U MEI HA HIA 2025

*'I HONO NGAUE'AKI 'o e ngaahi mafai kuo foaki 'i he kupu 142 'o e Lao ki
hono Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga kākā mo e Ngaahi Koloa Ma'u Mei
ha Hia 2025, 'oku fa'u 'e he 'Ateni Seniale, 'i he loto ki ai 'a e Kapineti 'a e
Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni-*

1 Hingoa nounou mo e Kamata Ngaue'aki

- (1) 'E ui 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni ko e Ngaahi Tu'utu'uni ki hono Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi Koloa 'Oku Ma'u Mei ha Hia (Ngaahi Founa Faka'ehi'ehi mo e Lipooti Fakapa'anga) 2026.
- (2) Kuo pau ke kamata ngaue'aki 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni 'i he 'aho 1 'o 'Okatopa 2026.

2 'Uhinga'i Lea

- (1) Kuo pau ko e ngaahi lea 'oku fakamatala'i 'i he Lao pea ngaue'aki 'i he Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni te ne ma'u 'a e 'uhinga tatau mo ia 'i he Lao.

- (2) 'I he Ngaahi Tu'utu'uni ni, tukukehe ka 'i ai ha 'uhinga kehe 'i hono tu'unga –
- “**Lao**” ‘oku ‘uhinga ki he Lao ki hono Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi Koloa 'oku Ma'u Mei ha Hia 2025;
- “**AML/CFT**” ‘oku ‘uhinga ki he Fakafepaki'i 'a e Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga Kākā mo e Ta'ofi 'o e Fakapa'anga 'o e Tautoitoi;
- “**VASP**” pe “**kau VASP**” ‘oku ‘uhinga ki he kau fakahoko ngaue 'o e naunau 'i he ope pea kuo pau ke ne ma'u 'a e 'uhinga tatau mo ia 'i he Lao; mo e
- “**PEP**” pe “**kau PEP**” ‘oku ‘uhinga ki ha taha kuo fakatokanga'i fakapolitikale pea kuo pau ke ne ma'u 'a e 'uhinga tatau mo ia 'i he Lao.

KONGA I – NGAahi FOUNA FAKA'EHİ'EHİ KI HE FAKAFEPAKİ'I 'A E FE'AVE'AKİ FAKAPULİPULİ 'O E PA'ANGA KĀKĀ MO E TA'OFI 'O E FAKAPA'ANGA 'O E TAUTOİTOİ

3 Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā

- (1) Kuo pau ki he kau kasitomā 'oku lave ki ai 'a e kupu 33(2)(a) 'o e Lao 'oku nau ma'u 'akauni pe 'i ha fengaue'aki fakapisinisi kuo fokotu'u mo ha taha taliui, ke fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'a e founa ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'a ia 'oku fokotu'u 'i he Lao mo e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni, pe –
- (a) 'i hono fakaava 'o e 'akauni pe fokotu 'u ha fengaue'aki fakapisinisi; pe
- (b) 'i ha taimi 'amui ange ka kuo pau –
- (i) ke fakahoko 'a e ngaahi sitepu totonu ke pule'i ha fakatu'utamaki 'e ala hoko 'i ha ngaahi fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā pe 'i ha fakapa'anga 'o e tautoitoi 'a ia 'e kaunga ki he toloi; pea
- (ii) ko e founa ngaue ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā kuo toloi kuo fakangofua 'i ha tohi 'e he supavaisa 'o e taha taliui.
- (2) Kuo pau ki he kau kasitomā 'oku lave ki ai 'a e kupu 33(2)(a) 'o e Lao ke fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'a e founa ngaue ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'oku fokotu'u 'i he Lao mo e ngaahi tu'utu'uni ko 'eni 'i he taimi kuo hoko ai ha liliu lahi 'i he natula pe taumu'a 'o e fengaue'aki fakapisinisi.
- (3) Kuo pau ki he kau kasitomā 'oku lave ki ai 'a e kupu 33(2)(b) 'o e Lao 'oku 'ikai ko ha taha ma'u 'akauni pe 'i ha fengaue'aki fakapisinisi kuo fokotu'u mo ha taha taliui, ke fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'a e founa ke fakapapau'i 'a e

tu'unga totonu 'o e kasitomā 'oku fakaha 'i he Lao mo e ngaahi tu'utu'uni ko
'eni –

- (a) kapau ko e taha taliui ko ha kautaha fakapa'anga kehe mei ha VASP,
pea –
 - (i) 'oku loto 'a e kasitomā ke ne fakahoko ha ngaue fakapa'anga kehe
ange mei ha ngaue fakapa'anga 'oku kau ki ai ha fe'ave'aki
pa'anga faka'ilekitulonika fakaloto fonua pe fakavaha'apule'anga,
'i ha pa'anga tatau pe lahi hake 'i he \$10,000 'o tatau ai pē pe 'oku
fakahoko ko ha ngaue fakapa'anga taa utaha pe ngaahi ngaue
fakapa'anga lahi ange 'oku ngali fehokotaki; pe
 - (ii) 'oku loto 'a e kasitomā ke ne fakahoko ha fe'ave'aki pa'anga
faka'ilekitulonika fakaloto fonua pe fakava'ahapule'anga 'a ia ko
hono mahu'inga 'oku tatau pe lahi ange 'i he \$1,000;
- (b) kapau ko e taha taliui ko e VASP pea 'oku loto 'a e kasitomā ke fakahoko
ha ngaue fakapa'anga 'i ha pa'anga 'oku tatau pe lahi ange 'i he \$1,000
tatau ai pē pe 'oku fakahoko ko ha ngaue fakapa'anga tu'o taha pe ngaahi
ngaue fakapa'anga lahi ange 'oku ngali fehokotaki; pea
- (c) kapau ko e taha taliui ko ha pisinisi pe ngaue 'ikai fakapa'anga kuo
vahe'i –
 - (i) 'oku lave ki ai 'a e palakalafi (a) 'o e 'uhinga'i lea 'o e ngaahi
pisinisi pe ngaahi ngaue 'ikai fakapa'anga kuo vahe'i 'i he Lao pea
loto 'a e kasitomā ke ne fakahoko ha ngaue fakapa'anga 'oku tatau
pe lahi ange 'i he \$3,000 hono mahu'inga;
 - (ii) 'oku lave ki ai 'a e palakalafi (b) 'o e 'uhinga'i lea 'o e ngaahi
pisinisi pe ngaahi ngaue 'ikai fakapa'anga kuo vahe'i 'i he Lao pea
loto 'a e kasitomā ke nau kau ki ha ngaue fakapa'anga fekau'aki
mo hono fakatau mai pe fakatau atu 'o e ngaahi 'api;
 - (iii) 'oku lave ki ai 'a e palakalafi (c) 'o e 'uhinga'i lea 'o e ngaahi
pisinisi pe ngaahi ngaue 'ikai fakapa'anga kuo vahe'i 'i he Lao pea
loto 'a e kasitomā ke ne fakahoko ha ngaue fakapa'anga 'oku tatau
pe lahi ange 'i he \$10,000 hono mahu'inga;
 - (iv) 'oku lave ki ai 'a e palakalafi (d) pe (e) 'o e 'uhinga'i lea 'o e ngaahi
pisinisi pe ngaahi ngaue 'ikai fakapa'anga kuo vahe'i 'i he Lao pea
loto 'a e kasitomā ke nau kau 'i ha taha 'o e ngaahi ngaue
fakapa'anga ki ha kasitomā 'oku fokotu'u atu 'i he 'uhinga'i lea
pea 'i he ngaahi kupu 46(d) 'o e Lao.
- (4) Kuo pau ki he ni'ihī taliui ke nau 'ilo'i mo fakamo'oni'i 'a e faka'ilonga'i
'o ha taha 'oku pehē 'oku ne fakafongā'i 'a e kasitomā, pea
fakamo'oni'i 'oku fakamafai'i totonu 'a e taha ko ia ke ne ngaue 'i he
tu'unga ko ia.

- (5) 'I hono fakahoko 'a e founa ke fakapapau'i 'o e tu'unga totonu 'a e kasitomā, kuo pau ke ma'u 'e ha taha taliui ha fakamatala fe'unga fekau'aki mo e kasitomā ke lava 'o mahino'i 'a e taumu'a mo e natula 'oku fakataumu'a ki ai 'a e fengaue'aki fakapisinisi.

4 Fakamatala 'oku fiema'u ki he ngaahi taumu'a 'o e fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā

- (1) Kuo pau ke ma'u 'e he ni'ihii taliui 'a e ngaahi fakamatala ko 'eni ko e kongā 'o e founa ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā –
- (a) ki he ni'ihii fakanatula –
- (i) hingoā;
 - (ii) tu'asila;
 - (iii) 'aho mo e feitu'u na'e fa'ele'i ai;
 - (iv) tangata'i fonua;
 - (v) ngaahi fonua 'oku nofo 'i ai; mo e
 - (vi) ngaue.
- (b) ki he ni'ihii fakalao –
- (i) hingoā 'o e kautaha;
 - (ii) fakamo'oni 'o e lesisita pe tu'unga fakalao;
 - (iii) tu'asila 'o e 'ofisi/ngaahi 'ofisi kuo lesisita mo ha feitu'u 'oku fakahoko ai 'a e pisinisi;
 - (iv) fakamatala 'oku fiema'u ke mahino'i 'a hono ma'u mo pule'i 'o e taha fakalao;
 - (v) fakamatala fe'unga felave'i mo e kasitomā ke fakafaingamalie'i 'a e taha taliui ke ne mahino'i 'a e natula mo e taumu'a 'o e pisinisi mo ha ngaahi ngaue kehe;
- (c) ki he ngaahi fokotu'utu'u fakalao –
- (i) ngaahi hingoā 'o e kau talasiti;
 - (ii) hingoā 'o e taha fokotu'u talasiti mo e taha malu'i talasiti;
 - (iii) hingoā 'o e kau ma'u pa'anga;
 - (iv) hingoā 'o ha taha 'oku 'i ai 'ene mafai ke pule'i, liliu pe pule'i kehe ange 'a e fokotu'utu'u fakalao; mo e
 - (v) fakamatala fe'unga ki he kasitomā ke fakafaingamalie'i 'a e taha taliui ke ne mahino'i 'a e natula mo e taumu'a 'o 'ene pisinisi mo e ngaahi ngaue kehe.

- (2) Kuo pau ke fe'unga 'a e fakamatala 'oku ma'u 'o fakatatau ki he tu'utu'uni si'i
(1) ke lava 'e ha taha taliui 'o 'ilo'i 'a e taha ma'u 'inasi 'o e kasitomā. Ki he
kau kasitomā ko e –
- (a) ni'ihiki fakalao, 'i he si'isi'i taha 'oku kau ki ai –
- (i) 'a e faka'ilonga'i 'o ha ni'ihiki fakanatula 'oku iku 'o nau ma'u pe
pule'i ha sino fakalao 'aki 'enau ma'u fakahangatonu pe 'ikai
fakahangatonu 'o laka hake 'i he 25% 'o e ngaahi 'inasi pe ngaahi
totonu ke fili pe ngaahi 'inasi 'o e taha 'o'ona 'i he taha fakalao,
kau ki ai 'a hono fakafou 'a e ngaahi ma'u 'inasi 'a e taha 'oku ne
ma'u, ngaahi fokotu'utu'u talasiti pe ngaahi founa kehe;
- (ii) kapau 'oku 'i ai ha veiveiua 'i he tu'utu'uni si'i (2)(a)(i) pe ko e
ni'ihiki 'oku 'i ai 'a e ngaahi 'inasi 'o e taha 'o'ona 'oku nau pule'i
ko e taha (ni'ihiki) 'oku 'o'ona 'a e 'inasi, pe 'oku 'ikai ke 'ilo'i ha
taha fakanatula 'i he tu'utu'uni si'i (2)(a)(i), ko e faka'ilonga'i 'o e
taha (ni'ihiki) fakanatula 'oku ne fakahoko 'a e pule'i lelei
faka'aufuli ki he taha fakalao 'o fakafou 'i ha ngaahi founa
kehe; pe
- (iii) 'okapau 'oku 'ikai ke 'ilo'i ha ni'ihiki fakanatula 'i he tu'utu'uni si'i
(2)(a)(i) pe (ii), ko e faka'ilonga'i 'o e taha (ni'ihiki) fakanatula 'oku
nau ma'u 'a e lakanga 'o e 'ofisa pule ma'olunga; mo e
- (b) ngaahi fokotu'utu'u fakalao, 'i he si'isi'i taha 'oku kau ki ai –
- (i) 'i he tu'unga 'o e ngaahi talasiti, ko e faka'ilonga'i 'o e taha
fokotu'u talasiti, ko e taha (ni'ihiki) talasiti, ko e taha malu'i talasiti
kapau 'oku 'i ai, ko e kau ma'u pa'anga pe kapau ko e ni'ihiki 'oku
ma'u pa'anga mei he fokotu'utu'u fakalao pe sino 'oku te'eki ke
fakamahino, ko e fa'ahinga 'o e ni'ihiki 'i he 'inasi tefito 'o e
fokotu'utu'u fakalao pe sino 'oku fokotu'u pe fakahoko, mo ha toe
taha fakanatula kehe 'oku ne fakahoko fakahangatonu pe 'ikai
fakahangatonu 'a e pule'i lelei faka'aufuli ki he talasiti, kau ki ai
'a e hokohoko 'a hono pule'i pe taha 'o'ona; mo e
- (ii) 'i he tu'unga 'o e ngaahi fa'ahinga fokotu'utu'u fakalao kehe 'oku
tatau mo e ngaahi talasiti, ko e faka'ilonga'i 'o e ni'ihiki fakanatula
'oku nau ma'u 'a e ngaahi lakanga tu'unga tatau pe tatau mo ia
'oku hā 'i 'olunga.

5 Fakamo'oni'i 'o e fakamatala Kasitomā

Kuo pau ke fakamo'oni'i 'a e ngaahi fakamatala 'oku 'oatu 'e ha kasitomā ki he
taumu'a ke fakakakato 'a e fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'o ngaue'aki
'a e ngaahi tohi falala'anga, ma'u'anga fakamatala tau'ataina, teita pe fakamatala, 'a
ia kuo pau ke kau ai 'a e –

- (a) ki he ni'ihī fakanatula –
- (i) tohi fakamo'oni fakafonua 'oku 'i ai 'a e 'ata 'o e taha ko ia 'o hange ko ha paasipooti, kaati faka'ilonga'i fakafonua pe ko ha laiseni faka'uli 'oku lolotonga ngaue'aki; mo e
 - (ii) tohi 'oku ne 'oatu 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e tu'asila 'a e taha ko ia, 'o hange ko ha 'uluaki 'akauni pe tohi totongi mo'ua na'e tuku atu 'e ha kautaha 'uhila, fakamatala pangikē, aleapau lisi lolotonga, pe ko ha fetohi'aki na'e tuku atu 'e he pule'anga;
- (b) ki he ni'ihī fakalao –
- (i) ko e ngaahi tatau 'uluaki pe ngaahi tatau 'o e tohi fakamo'oni'i lesisita;
 - (ii) tohi fakamo'oni 'oku ne fakahaa'i 'a e tu'asila lesisita 'o e taha fakalao;
 - (iii) ngaahi tohi fakamo'oni 'oku fakaha ai 'a e hingoa 'o e kau talekita, kau ma'u lakanga mo e kau memipa 'o e kau pule ma'olunga;
 - (iv) ngaahi tohi fakamo'oni 'oku fakaha ai 'a e hingoa 'o e kau ma'u 'inasi;
 - (v) 'akauni 'uluaki kuo tuku atu 'e he kautaha 'uhila 'o 'oatu 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e feitu'u 'oku fakahoko ai 'a e pisinisi 'a e taha fakalao; mo e
 - (vi) tohi femahino'aki mo e ngaahi tu'utu'uni 'o e kautaha pe ngaahi tohi fokotu'u kehe; mo e
- (c) ki he ngaahi fokotu'utu'u fakalao –
- (i) tohi tu'utu'uni talasiti;
 - (ii) ngaahi tohi fakamo'oni ki hono fakanofa 'o e taha talasiti, taha fakanofa pe taha malu'i talasiti 'o e talasiti; mo e
 - (iii) tohi 'oku ne fakamo'oni'i 'a e faka'ilonga'i 'o e kau ma'u pa'anga 'o e talasiti.

6 Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā ki he Malu'i Mo'ui mo e Ngaahi Koloa Malu'i Kehe Fekau'aki mo e 'Inivesi

- (1) 'I he tu'unga 'o e malu'i mo'ui mo e ngaahi pisinisi malu'i kehe fekau'aki mo e 'inivesi, 'o tanaki atu ki hono ngaue'aki 'o e ngaahi founa faka'ilonga'i mo fakamo'oni'i angamaheni ki he kau kasitomā mo e kau ma'u pa'anga, kuo pau ke fakahoko 'e he ni'ihī taliui 'a e ngaahi founa ko 'eni 'i he taimi pe 'e 'ilo'i pe vahe'i ai 'a e kau ma'u pa'anga 'o e ngaahi malu'i mo'ui pe ngaahi tu'utu'uni malu'i kehe fekau'aki mo e 'inivesi –

- (a) ki he ni'ihi ma'u pa'anga 'oku 'ilo'i ko e ni'ihi fakanatula pe fakalao pe ngaahi fokotu'utu'u fakalao kuo fakahingoa pau, ngaue'aki 'a e hingoa 'o e taha ko ia; pe
 - (b) ki he kau ma'u pa'anga 'oku vahe'i 'aki 'a e ngaahi 'ulunga'anga pe fa'ahinga, pe 'i ha ngaahi founa kehe, ma'u mai ha fakamatala fe'unga fekau'aki mo e kau ma'u pa'anga ke fiemalie ko e malu'i mo'ui pe pisinisi malu'i kehe fekau'aki mo e 'inivesi 'e lava ke ne fokotu'u 'a e faka'ilonga'i 'o e taha ma'u pa'anga 'i he taimi 'e totongi atu ai; pea
 - (c) 'i he ngaahi tu'unga kotoa pe, fakamo'oni'i 'a e faka'ilonga'i 'o e kau ma'u pa'anga 'i he taimi 'e totongi atu ai.
- (2) Kuo pau ki ha kautaha malu'i ke ne fakahoko ha ngaahi founa fe'unga ke fakapapau'i, kimu'a 'i he taimi 'e totongi atu ai, pe ko e taha ma'u pa'anga 'o ha malu'i mo'ui pe ko ha tu'utu'uni malu'i kehe fekau'aki mo e 'inivesi pe ko e taha 'oku 'o'ona 'a e pa'anga 'o e taha ma'u pa'anga 'o e tu'utu'uni ko ia ko ha taha kuo fakatokanga'i fakapolitikale pea, 'i ha tu'unga 'oku lahi ange 'a e fakatu'utamaki, kuo pau ke –
- (a) fakaha ki he pule ma'olunga kimu'a pea toki totongi atu 'a e pa'anga 'oku ma'u mei he tu'utu'uni; mo
 - (b) fakahoko ha sivi fakalahi ki he fetu'utaki fengaue'aki fakapisinisi kotoa mo e taha 'oku 'o'ona 'a e tu'utu'uni pea vakai'i ke faile ha lipooti ki he Ma'u Mafai Lipooti Pa'anga 'i he taimi 'oku mahalo'i ai 'oku 'i ai ha fe'ave'aki pa'anga kākā pe fakapa'anga 'o e tautoitoi.

7 Hokohoko atu 'o e Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā

- (1) Hange ko ia 'oku fiema'u 'i he kupu 34 'o e Lao, kuo pau ki ha taha taliui ke ne fakahoko 'a e founa faka'ehi'ehi hokohoko atu ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitmā lolotonga 'a e fengaue'aki fakapisinisi taki taha 'a ia kuo pau ke kau ki ai 'a e –
 - (a) fakapapau'i ko e ngaahi tohi, teita, fakamatala mo e ngaahi lekooti kuo tanaki 'i he malumalu 'o e kasitomā mo e taha 'o'ona 'a e pa'anga, ko e founa ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'oku fakalelei'i ki hono taimi fakamuimui taha mo felave'i, pea fakahoko 'a hono vakai'i faka'aho 'o e ngaahi lekooti lolotonga, tautautefito ki he kau kasitomā 'oku ala fakatu'utamaki ange;
 - (b) sivilivi'i 'a e ngaahi ngaue fakapa'anga 'oku fakahoko ke fakapapau'i 'oku nau faitatau mo e 'ilo 'a e taha taliui ki he kasitomā, ngaahi ngaue fakakomesiale pe fakafo'ituitui 'a e kasitomā mo e fakamatala ki he tu'unga fakatu'utamaki, pea, kapau 'oku fiema'u ai, mo e ma'u'anga pa'anga; mo

- (c) fakapapau'i ko e ngaahi fatongia 'oku fiema'u 'e he Lao, kau ai 'a e kau kasitomā 'oku 'i he tu'unga fakatu'utamaki, kau PEP mo e ngaahi vā fetu'utaki fakapangike, 'oku fakakakato 'i he taimi kotoa pe.
- (2) Kuo pau ki he ni'ihī taliui ke –
 - (a) tokanga makehe ki he ngaahi ngaue fakapa'anga kotoa 'oku faingata'a, 'ikai angamaheni 'ene lahi, pe sipinga 'ikai angamaheni 'oku 'ikai ke hā mai ha taumu'a faka'ekonomika pe fakalao;
 - (b) sivilivī'i ki he taupotu taha 'a e puipuitu'a mo e taumu'a 'o e ngaahi ngaue fakapa'anga ko ia pea fakaha 'a hono ngaahi ola 'i he tohi; pea
 - (c) tauhi 'a e ngaahi ola ko ia ke 'atā ki hano sivilivī'i 'e he Ma'u Mafai Lipooti Pa'anga, kau 'atita, pea mo ha kau ma'u mafai kehe taau, 'o 'ikai toe si'i hifo 'i he ta'u 'e 7.

8 Fokotu'u 'o e fakamatala 'a e kasitomā

- (1) Kuo pau ki ha taha taliui ke ne fa'u ha fakamatala 'a e kasitomā taki taha 'a ia 'oku ngaue'aki ki ai 'a e ngaahi fiema'u 'a e kupu 33 'o e Lao, 'oku 'i ai 'a e fakaikiiki fe'unga ke malava ai 'o fakahoko 'a e ngaahi fiema'u ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'o e Lao mo e Tu'utu'uni ko 'eni.
- (2) Kuo pau ki he ngaahi fakamatala 'a e kasitomā ke fakatefito 'i he 'ilo fe'unga ki he kasitomā, 'o kau ai 'a e ngaahi ngaue fakapisinisi kuo fokotu'u 'e he kasitomā mo e taha taliui, pea ka fiema'u ko e ma'unga pa'anga 'o e kasitomā.

9 Taimi 'o e Fakamo'oni'i

- (1) Fakataau ki he tu'utu'uni si'i (2), ko hono faka'ilonga'i mo fakamo'oni'i 'a e kasitomā taki taha, pea mo hono ma'u mai 'o e fakamatala kehe 'oku fiema'u 'i he Lao mo e Tu'utu'uni ni, kuo pau ke fakahoko ia kimu'a 'i he –
 - (a) fokotu'u 'o ha 'akauni, pe ko ha fengaue'aki fakapisinisi;
 - (b) fakahoko ha ngaue fakapa'apanga 'oku ngaue'aki ki ai 'a e kupu 33(2)(b) 'o e Lao; pe
 - (c) fakahoko 'o ha toe pisinisi, kapau 'oku mahalo'i 'oku 'i ai ha fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā mo e ngaahi fakapa'anga 'o e tautoitoi pe kapau 'oku 'i ai ha veiveiua fekau'aki mo e totonu pe fe'unga 'o e fakamatala faka'ilonga'i kasitomā na'e ma'u kimu'a.
- (2) Neongo 'a e tu'utu'uni si'i (1)(a), 'e ngofua ki he ma'u mafai tokanga'i ki he taha taliui, 'i he kole 'a e taha taliui, ke ne 'oatu 'a e ngaahi fakahinohino 'e ala fakakakato ai 'i he vave taha 'e ala lava 'a e ngaahi tu'unga 'e lava ke fakamo'oni'i ai 'a e kasitomā mo e taha 'o'ona 'a e pa'anga 'i he hili 'a e kamata 'o e 'akauni pe pisinisi kapau –

- (a) 'oku pule'i lelei 'a e fakatu'utāmaki 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā mo fakapa'anga 'o e tautoitoi; mo e
 - (b) 'oku mahu'inga 'a e toloi 'o e fakamo'oni'i ke faka'ehi'ehi mei ha maumau 'o e fakahoko pisinisi angamaheni.
- (3) Kuo pau ki he ngaahi founa ki hono pule'i 'o e ngaahi fakatu'utamaki 'e ala hoko 'oku fekau'aki mo ha toloi 'o e faka'ilonga'i 'o e kasitomā ke kau ki ai 'a e ngaahi founa 'o hange ko hano fakangatangata 'o e fika, fa'ahinga mo e lahi 'o e fe'ave'aki pa'anga 'oku lava ke fakahoko, pea mo hono tokanga'i 'o e ngaahi ngaue fakapa'anga lahi mo faingata'a ange 'oku fakahoko 'i tu'a 'i he angamaheni ki he fa'ahinga fengaue'aki ko ia.

10 Fakalahi ki hono Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā

- (1) Ki he taumu'a 'o e faipau ki he tu'utu'ni si'i 33(3)(a) 'o e Lao, kuo pau ki he ni'ihi taliui ke nau fakahoko 'a e fakalahi ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā ki he kau kasitomā 'e ala fakatu'utamaki ange 'a 'enau kau ki he fe'ave'aki fakapulipuli 'a e pa'anga kākā pe fakapa'anga 'o e tautoitoi 'o kau ki ai 'a e ni'ihi 'o e kau muli kuo fakatokanga'i fakapolitikale pe ni'ihi kuo fakatokanga'i fakapolitikale fakalotofonua pe fakavaha'apule'anga 'oku pehē 'oku fakatu'utamaki ange.
- (2) Kuo pau ko e fakalahi ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā ke —
- (a) kau ki ai ha ngaahi founa fakapotopoto ke fokotu'u 'a e tupu'anga 'o e koloa pea mo e ma'u'anga pa'anga 'o e kau kasitomā; pea
 - (b) ngaue'aki ki he kau kasitomā ko ia 'oku fakatu'utamaki ange 'i he ngaahi tu'unga taki taha 'o e founa ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā.
- (3) 'I he taimi 'oku fakakaukau'i ai 'a hono ngaue'aki 'o e fakalahi ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'oku totonu ke fakakaukau'i 'e he ni'ihi taliui pe 'oku totonu ke ngaue'aki kotoa pe ni'ihi 'o e ngaahi founa ko 'eni —
- (a) ma'u ha ngaahi fakamatala kehe ki he kasitomā kau ki ai 'a hono vakai'i ma'u pe 'a e teita faka'ilonga kasitomā 'o e kasitomā mo e taha 'o'ona 'a e pa'anga;
 - (b) ma'u ha ngaahi fakamatala kehe 'i he natula 'o e fengaue'aki fakapisinisi;
 - (c) ma'u 'a e fakamatala ki he ngaahi 'uhinga 'o e ngaahi ngaue fakapa'anga kuo hoko pe 'oku palani;

- (d) fakalahi 'a e fika mo e taimi 'o e ngaahi pule'i 'oku ngaue'aki ke siofi 'aki 'a e fengaue'aki fakapisinisi mo fokotu'u 'a e ngaahi tu'unga ngaue fakapa'anga pe ngaahi founa taau ke fakatupu ai ha toe sivilivi'i; pe
- (e) ha toe founa kehe ki hono pule'i lelei 'a e fakatu'utamaki 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'a e pa'anga kākā mo fakapa'anga 'o e tautoitoi 'oku fakahoko 'e he kasitomā.
- (4) Kuo pau 'e 'ikai tali ha kasitomā 'oku fakatu'utamaki ange ko ha kasitomā tuku kehe ka fakangofua 'e ha taha pule ma'olunga 'o e pule ki he taha taliui kuo ne fakangofua 'a e fengaue'aki.
- (5) Kuo pau ke tuku atu 'e he kau ma'u mafai tokanga'i ha fakahinohino ki he ni'ihaliui ke tokoni'i kinautolu ke nau fa'u mo fakahoko 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e ngaahi founa ngaue fekau'aki mo hono fakamamafa'i 'o e fakalahi ki hono fakapapau'i 'o e tu'unga totonu 'o e kasitomā.

11 Fakafaingofua ki hono Fakapapau'i 'a e Tu'unga Totonu 'o e Kasitomā

- (1) Ki he taumu'a 'o e faipau ki he tu'utu'uni si'i 33(3)(b) 'o e Lao, 'e ngofua ke kole 'e he ni'ihaliui ki he 'enau mafai tokanga'i ke fakamafai'i ke nau ngaue'aki 'a e ngaahi founa fakafaingofua ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā. 'E toki foaki pe 'a e ngofua ke fakahoko 'a e ngaahi founa ngaue pehe ni kapau 'e 'omai 'e he taha taliui ha founa ngaue 'oku ne pule'i fe'unga 'a e ngaahi fakatu'utamaki 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'a e pa'anga kākā mo fakapa'anga 'o e tautoitoi kuo sivi'i 'a ia 'oku ala ngaue'aki.
- (2) Kuo pau ko e tu'utu'uni fakalukufua ko hono fakatatau 'a e kau kasitomā ki he ngaahi founa kakato ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'o hange ko ia 'oku tu'utu'uni 'i he Lao mo e Tu'utu'uni ko 'eni.
- (3) 'I he ngaahi tu'unga kapau —
 - (a) 'oku si'i ange 'a e fakatu'utāmaki 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā mo e fakapa'anga 'o e tautoitoi;
 - (b) 'oku atā 'a e fakamatala ki he faka'ilonga'i 'o e kasitomā mo e taha 'o'ona 'a e pa'anga 'o ha kasitomā; pea
 - (c) 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa taau 'a e taha taliui ke ne pule'i fe'unga mo fakasi'isi'i ha ngaahi fakatu'utāmaki 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā pe fakapa'anga 'o e tautoitoi,'e ngofua ki he ma'u mafai tokanga'i ke fakamafai'i 'a e ngaahi founa fakafaingofua ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā ke ngaue'aki.
- (4) Kapau kuo fakamafai'i ha taha taliui ke ne fakahoko 'a e fakafaingofua ki hono fakapapau'i 'o e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni ko

‘eni, kuo pau ke fakaha ‘a e ngaahi founa ‘i ha tohi pea fakakau ‘i he ngaahi pule’i fakalotofale ‘a e taha taliui.

- (5) Ko e taimi pē ‘e ‘i ai ai ‘a e ngaahi founa fakafaingofua ki hono fakapapau’i ‘o e tu’unga totonu ‘a e kasitomā ‘oku totonu ke lau ia ‘o hange ko ha kongā ‘o e Ngaahi Tu’utu’uni ko ‘eni, pea kuo pau ko e ‘ikai faipau ki he ngaahi founa ngaue ‘e lau ia ko ha maumau.
- (6) Kuo pau ‘e ‘ikai ke fakamafai’i ha taha taliui ke ne fakahoko ‘a e ngaahi founa fakafaingofua ki hono fakapapau’i ‘a e tu’unga totonu ‘o e kasitomā ‘i he taimi ‘oku ‘i ai ha mahalo’i ‘o e fe’ave’aki fakapulipuli ‘a e pa’anga kākā pe fakapa’anga ‘o e tautoitoti, pe ‘i he taimi ‘oku ngaue’aki ai ‘a e ngaahi tu’unga fakatu’utamaki lahi ange.

12 Ni’ihi Kuo Fakatokanga’i Fakapolitikale

Kuo pau ke fokotu’u ‘e he taha taliui ‘a e ngaahi founa fe’unga ki hono pule’i ‘o ha fakatu’utamaki ke fakapapau’i pe ko e kasitomā pe taha ‘o’ona ‘o e pa’anga ko ha PEP, ‘i hono tu’utu’uni ‘i he kupu 36 ‘o e Lao pea –

- (a) ki ha PEP muli, kuo pau ki he taha taliui ke –
 - (i) ma’u ha fakangofua mei ha pule ma’olunga kuo vahe’i kimu’a pea toki fokotu’u pe hoko atu ha fengaue’aki fakapisinisi mo e kasitomā pe taha ‘o’ona ‘o e pa’anga;
 - (ii) fakahoko ha ngaahi founa fe’unga ke ‘ilo’i ‘a e tupu’anga ‘o e koloa mo e ma’u’anga pa’anga; mo
 - (iii) fakahoko ha fakamamafa’i ‘a e hokohoko ‘a hono tokanga’i ‘o e fengaue’aki fakapisinisi ke faka’atā ‘a e taha taliui ke ne fakakakato ‘a ‘ene ngaahi fatongia ‘i he Lao ni, kau ki ai ‘a e ngaahi fiema’u kotoa ‘o e fakapapau’i ‘a e tu’unga totonu ‘o e kasitomā mo e lipooti.
- (b) ki ha PEP fakalotofonua pe ko ha taha kuo fakafalala ki ai ha ngaue mahu’inga ‘e ha kautaha fakavaha’apule’anga, ngaue’aki ‘a e ngaahi founa ‘i he palakalafi si’i (a) ‘i ha tu’unga ‘o ha fakatu’utamaki lahi ange.

13 Ngaahi founa ngaue, tu’utu’uni ngaue mo e founa pule’i fakalotofale

- (1) Kuo pau ki ha taha taliui ke ne fakanofa ha ‘Ofisa Fakahoko ‘i ha tu’unga pule ma’olunga ke ne tokangaekina ‘a hono fakahoko pea mo e faipau hokohoko ‘o e ngaahi fatongia kotoa pē ‘i loto ‘i he taha taliui.

- (2) Kuo pau ki he 'Ofisa Fakahoko ke ne ma'u 'a e ngofua 'ikai fakangatangata ki he ngaahi tohi, ngaahi lekooti mo e kau ngaue kotoa pē 'a e taha taliui 'o hange ko ia 'oku fiema'u ke fakahoko 'aki hono ngaahi fatongia.
- (3) Kuo pau ki ha taha taliui ke ne fokotu'u mo fakahoko 'a e ngaahi polokalama fakalotofale ki hono ta'ofi 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'a e pa'anga kākā, fakapa'anga 'o e tautoitoi, fakapa'anga 'a e ngaohi mo ngaue'aki 'o e ngaahi me'a tau pea kuo pau ki he ngaahi polokalama ko ia ke –
- (a) tauhi ki he tu'unga fakamuimui taha ma'u pe 'a e fakatu'utamaki;
- (b) tali 'e he pule ma'olunga pea ke siofi mo fakalahi, kapau pea 'i hono fiema'u; mo e
- (c) vahe'i ki he ngaahi me'a 'e ala hoko kuo faka'ilonga'i 'oku 'i he malumalu 'o e kupu 32 'o e Lao mo e Sivi'i 'o e Ngaahi Me'a 'e Ala Hoko Fakafonua ki he AML/CFT, ke potupotu tatau ki he natula mo e lahi 'o e pisinisi 'a e taha taliui, ke ngaue'aki ki he ngaahi va'a kotoa pe fakalotofonua mo muli pea mo e ngaahi kautaha pē 'oku pule'i 'e ha tokolahi 'o e taha taliui pea 'oku totonu ke kau ai 'i he si'isi'i taha 'a e –
- (i) ngaahi tu'utu'uni ngaue, ngaahi founa ngaue mo e ngaahi founa pule'i fakalotofale ke fakakakato 'aki 'a e ngaahi fatongia 'o e Lao mo e Tu'utu'uni ko 'eni; mo e
- (ii) ngaahi fokotu'utu'u 'atita tau'ataina ke vakai'i mo fakamo'oni'i 'a e faipau ki he mo e lelei 'o e ngaahi founa kuo fakahoko 'o fakatatau ki he Lao mo e Tu'utu'uni ko 'eni.
- (4) Kuo pau ke fakapapau'i 'e he ngaahi kulupu fakapa'anga 'oku ngaue'aki 'a e ngaahi tu'utu'uni mo e founa ngaue 'o e ngaahi kulupu lahi ki hono fakafepaki'i 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā mo fakapa'anga 'a e tautoitoi ki he ngaahi va'a kotoa mo e ngaahi kautaha pē 'oku pule'i 'e ha tokolahi. Kuo pau ke fakahoko 'e he ngaahi tu'utu'uni ngaue ko 'eni ki hono vahevahe 'o e fakamatala, 'o fakatatau ki he ngaahi malu'i fe'unga ki he fakapulipuli mo hono ngaue'aki 'o e fakamatala 'oku fakafetongi, fiema'u ki he ngaahi taumu'a 'o e fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā mo hono pule'i 'o e fakatu'utamaki 'o fe'ave'aki fakapulipuli 'a e pa'anga kākā mo e fakapa'anga 'o e tautoitoi pea kau ki ai 'a e fakamatala mo e 'analaiso 'o e ngaahi ngaue fakapa'anga 'oku ngali kehe.
- (5) Kuo pau ke tauhi 'e he ni'hi taliui ha ngaahi koloa fe'unga mo e fatongia faka'atita tau'ataina ke fakapapau'i 'oku fakahoko 'e he 'ofisa fakahoko ngaue mo e kau ngaue 'o e taha taliui honau ngaahi fatongia 'o fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uni ngaue, founa ngaue, ngaahi sisitemi mo e ngaahi pule'i fakalotofale 'o e sino lipooti AML/CFT.
- (6) Kuo pau ke ma'u 'e he ni'hi taliui 'a e ngaahi founa ngaue ke fakapapau'i 'oku fakahoko 'a e ngaahi founa ngaue totonu ki hono fakangaue'i 'o e kau ngaue.

Kuo pau ko e ngaahi founa ngaue pehe ni 'e fakapapau' i 'a e ngaahi tu'unga totonu 'i he taimi 'oku fakangaue' i ai 'a e kau ngaue pea ke fakapapau' i –

- (a) 'oku ma'u 'e he kau ngaue ha tu'unga taukei ma'olunga 'oku fiema'u ki hono fakahoko honau ngaahi fatongia;
 - (b) 'oku ma'u 'e he kau ngaue 'a e tu'unga malava taau mo faitotonu ke fakahoko 'a e ngaahi ngaue fakapisinisi 'o e taha taliui;
 - (c) 'oku fakakaukau' i 'a e ngaahi fepakipaki 'e ala hoko, kau ai 'a e puipuitu'a fakapa'anga 'a e taha ngaue;
 - (d) 'oku fakamatala' i 'a e ngaahi fiema'u 'oku fe'unga mo totonu pea mo e tu'utu'uni faka'ulungaanga; pea
 - (e) ko e ni'ihi 'oku faka'ilo pe fakahalaia' i ki ha ngaahi hia 'oku kau ki ai 'a e kākā, 'ikai faitotonu pe ha ngaahi hia natula tatau kehe 'oku 'ikai ke fakangaue' i 'e he taha taliui.
- (7) 'E ngofua ke tuku atu 'e he kau Ma'u Mafai Tokanga' i 'a e ngaahi fekau 'oku ne fakahaa' i 'a e fa'ahinga mo e lahi 'o e ngaahi founa kuo pau ke fakahoko 'e ha taha taliui 'o fekau'aki mo e ngaahi fiema'u taki taha 'i he Lao mo e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni, 'o fakakaukau' i 'a e ngaahi fakatu'utamaki 'o e fe'aveaki fakapulipuli 'a e pa'anga kākā mo fakapa'anga 'o e tautoitoi, ko e lahi 'o e pisinisi pe ngaue, pea mo e ngaahi tu'unga 'oku fokotu'u 'e he ngaahi sino fekau'aki.

14 Fetu'utaki Fakapangikē Fakava'ahapule'anga

Kuo pau ke fakahoko atu 'e he kautaha fakapa'anga 'a e ngaahi me'a ko 'eni 'o tanaki atu ki hono fakahoko 'o e ngaahi founa ke fakapapau' i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā angamaheni 'a ia 'oku 'i he kupu 33 mo e 34 'o e Lao kimu'a pea hū ki he ngaahi fetu'utaki fakapangike fakava'ahapule'anga mo e ngaahi fengau'aki natula tatau kehe –

- (a) tanaki ha fakamatala fe'unga fekau'aki mo e kautaha fetu'utaki ke mahino 'a e natula 'o 'ene pisinisi, pea fakapapau' i 'a hono ongoongo mo e tu'unga tokanga'i, kau ki ai pe kuo fakahoko ki ai ha fakatotohi ki ha fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā pe fakapa'anga 'o e tautoitoi pe ha ngaue pule'i;
- (b) ma'u mai 'a e fakangofua mei he kau pule ma'olunga;
- (c) fakahoko ha sivi'i ki he tu'unga 'o e fakafepaki' i 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā mo fakapa'anga 'a e ngaue 'o e tautoitoi 'a e kautaha tali fetu'utaki;
- (d) mahino'i lelei 'a e ngaahi fatongia taki taha 'o e ngaahi kautaha taki taha;
- (e) 'i he fekau'aki mo e ngaahi 'akauni ala totongi, kuo pau ke fiemalie 'a e ngaahi kautaha fakapa'anga ko e feitu'u 'oku 'i ai 'a e kau kasitomā 'o e

pangikē tali fetu'utaki 'oku nau ma'u 'a e ngofua fakahangatonu ke nau a'u tonu ki he 'ene ngaahi 'akauni, kuo fakahoko 'e he pangikē tali fetu'utaki 'a e fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā ki he kau kasitomā ko ia pea 'oku malava 'o 'oatu 'a e fakamatala fekau'aki ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā ki he kautaha fakapa'anga 'i he taimi 'oku kole ai; mo e

- (f) fakapapau'i 'oku 'ikai ke faka'ata 'e he kautaha tali fetu'utaki 'ene ngaahi 'akauni ke ngaue'aki 'e he ngaahi pangike 'ikai hā mai.

15 Fakafalala ki hono Faka'ilonga'i 'e he Ngaahi Fa'ahi Kehe

- (1) 'E ngofua ki he taha taliui ke fakafalala ki he ngaahi fa'ahi kehe ke fakahoko 'a e ngaahi founa ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'i hono fiema'u 'i he kupu 33 'o e Lao, fakatatau ki he ngaahi me'a ni –
- (a) 'oku 'ikai ha mahalo'i 'o e fe'ave'aki fakapulipuli 'o e pa'anga kākā pe fakapa'anga 'o e tautoitoi;
- (b) Kuo pau ke ma'u leva 'e he taha taliui 'oku ne fakafalala ki he fa'ahi kehe 'a e fakamatala 'oku fiema'u 'o hange ko ia 'oku fiema'u 'i he kupu 33 'o e Lao mei he fa'ahi kehe, kau ki ai 'a e faka'ilonga'i 'o e kasitomā taki taha mo e taha 'o'ona 'o e pa'anga.
- (2) Kuo pau ki he taha taliui ke ne fakahoko ha ngaahi sitepu fe'unga ke ne fiemalie ko e fa'ahi kehe te ne 'oatu 'o 'ikai toe toloi 'a e ngaahi tatau 'o e fakamatala faka'ilonga'i mo e ngaahi tohi fekau'aki kehe 'oku fekau'aki mo e ngaahi fiema'u ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā 'i he taimi 'oku kole ai, pea –
- (a) 'oku fokotu'u 'i he pe 'oku fakatatau ki he mafai 'o ha Pule'anga 'a ia 'oku fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'oku tatau mo ia 'oku fakamahino pau 'i he Lao mo e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni; pea
- (b) 'oku pule'i, tokanga'i pe siofi ke fakapapau'i 'oku faipau ki he ngaahi fiema'u ko 'eni pea 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa 'oku faipau ki he ngaahi fiema'u ko 'eni.
- (3) Kuo pau ki he Ma'u Mafai Lipooti Pa'anga ke ne tuku atu ha ngaahi fekau fekau'aki mo ha mafai 'oku ne fakakaukau 'oku fakakakato 'a e ngaahi tu'utu'uni 'o e kupu si'i 43(2) mo e 43(3) 'o e Lao.
- (4) Neongo ha toe tu'utu'uni kehe 'i he Tu'utu'uni ko 'eni, kuo pau ki he taha taliui 'oku fakafalala ki he fa'ahi kehe ke ne tokangaekina 'a e faipau ki he Lao mo e Tu'utu'uni ko 'eni, kau ki ai 'a e ngaahi fiema'u ki hono fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā mo e lipooti.

- (5) 'E ngofua ki ha taha taliui 'oku fakafalala'ki ha fa'ahi kehe 'oku kau ki ha kulupu fakapa'anga tatau mo e taha taliui, ke ne fakakaukau'i 'oku fakakakato 'a e ngaahi fiema'u 'i he kupu 33 mo e 34 'o e Lao kapau –
- (a) 'oku ngaue'aki 'e he kulupu fakapa'anga 'a e ngaahi fiema'u ki he fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā mo e tauhi lekooti pea mo e ngaahi pule mo e ngaahi founa fakalotofale 'o fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'i he Lao;
- (b) ko hono fakahoko 'o e ngaahi fiema'u ke fakapapau'i 'a e tu'unga totonu 'o e kasitomā mo e tauhi lekooti mo e ngaahi pule mo e ngaahi founa fakalotofale 'oku tokanga'i ia 'i he tu'unga 'o e kulupu fakapa'anga 'e ha ma'u mafai fe'unga; pea
- (c) ko ha fakatu'utamaki 'o ha mafai ma'olunga ange 'oku fakasi'isi'i fe'unga ia 'e he ngaahi tu'utu'uni ngaue 'a e kulupu AML/CFT.

16 Ngaahi fatongia fekau'aki mo e ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika

- (1) Fakatatau ki he tu'utu'uni si'i 17(1), ko ha kautaha fakapa'anga 'i he taimi 'oku ne fakahoko fakalotofonua ai pe ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakavaha'apule'anga 'a ia ko hono mahu'inga 'oku tatau ki he pe 'i 'olunga 'i he –

- (a) \$1,000, ki he ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakalotofonua pe muli 'oku fakahoko 'e he ngaahi kautaha fakapa'anga kehe mei he kau VASP; pe
- (b) \$0 ki he ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika 'oku fakahoko 'e he ngaahi kautaha fakapa'anga ko e kau VASP,

kuo pau ke fakakau ai 'a e fakamatala totonu ki he taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga, pea fakapapau'i ko e fakamatala ko ia 'oku 'ave fakataha mo e fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika pe fakamatala fekau'aki 'i he kotoa 'o e hokohoko 'a e totongi. Kuo pau ko e fakamatala ko 'eni 'e kau ki ai 'a e –

- (i) hingo kakato 'o e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga;
- (ii) fika 'akauni 'a e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga kapau 'oku ngaue'aki 'a e 'akauni ko ia ke fakahoko 'aki 'a e ngaue fakapa'anga, pe 'i he 'ikai ha 'akauni, 'oku totonu ke fakakau ha fika ngaue fakapa'anga makehe, 'a ia 'oku ne faka'atā 'a e lava ke muimui'i 'a e ngaue fakapa'anga;
- (iii) tu'asila 'o e taha kamata'anga pea mo e hingo 'o e fonua mo e kolo (pe ko e hingo kehe ofi taha) 'o e taha ma'u pa'anga;
- (iv) kapau ko e taha kamata'anga ko ha taha fakanatula, ko e 'aho fā'ele'i 'o e taha kamata'anga; pea

- (v) kapau ko e taha kamata'anga pe taha ma'u pa'anga ko ha taha fakalao, ko e ngaahi fakamatala ko 'eni, 'o kapau 'oku 'i ai –
 - (a) ko e Fika Faka'ilonga'i Pisinisi fehokotaki;
 - (b) ko e Faka'ilonga'i 'o e Kautaha Fakalao; pe
 - (c) ko e faka'ilonga faka'ofisiale makehe 'o e taha kamata'anga mo e/pe taha ma'u pa'anga.
- (2) Kapau 'oku 'ikai lava ha kautaha fakapa'anga 'o ma'u mai 'a e fakamatala 'oku fiema'u 'i he tu'utu'uni si'i (1), kuo pau ke 'ikai hoko atu 'a e ngaue fakapa'anga pe fakahoko 'a e fe'ave'aki pa'anga.
- (3) 'E ngofua ke 'oatu 'e he Pangike Pule ha ngaahi fekau 'o felave'i mo e ngaahi fiema'u 'oku fekau'aki mo e ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika 'o kau ki ai 'a e ngaahi fiema'u 'i he tu'utu'uni si'i (1) ki he ngaahi ngaue fakapa'anga 'i he tu'unga pa'anga fakangatangata kuo tu'utu'uni, pea fekau'aki mo e –
 - (a) ngaahi ngaue fakapa'anga fakalotofonua, 'oatu 'a e fakamatala kakato 'a e taha kamata'anga ke faka'atā ki he kautaha fakapa'anga ma'u pa'anga mo e ma'u mafai totonu 'i ha ngaahi founa kehe; mo e
 - (b) ngaahi fe'ave'aki pa'anga fakavaha'apule'anga, kapau ko e ngaahi fe'ave'aki pa'anga taautaha mei ha taha kamata'anga 'e taha 'oku fakatahataha' 'i ha faile fakatahataha, 'oatu 'a e fika 'akauni 'o e taha kamata'anga pe fika fakafekau'aki makehe ke fakakau, pea 'oku 'i he faile fakatahataha 'a e fakamatala kakato 'a e taha kamata'anga 'oku lava ke muimui' kakato 'i he mafai 'oku ne ma'u 'a e fakamatala.
- (4) Kuo pau 'e 'ikai ke ngaue'aki 'a e tu'utu'uni si'i (1) mo e (3) ki he ngaahi fe'ave'aki pa'anga 'oku fakahoko ko e ola 'o e ngaahi ngaue fakapa'anga kaati kuletiti pe kaati tepiti, ka kuo pau ke 'ave fakataha 'a e fika 'o e kaati kuletiti pe kaati tepiti mo e fe'ave'aki pa'anga ko e ola 'o e ngaue fakapa'anga, pea kuo pau 'e 'ikai ke ngaue'aki ia ki he fe'ave'aki fakapa'anga 'i he vaha'a 'o e ngaahi kautaha fakapa'anga 'oku nau ngaue ma'ae 'akauni 'a kinautolu.
- (5) Kuo pau ke fakapapau'i 'e ha kautaha fakapa'anga 'oku ne fakatupu ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika ko e –
 - (a) fe'ave'aki pa'anga 'oku 'i ai 'a e ngaahi fakamatala 'oku fiema'u mo totonu ki he taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'o hange ko ia 'oku fakahā 'i he tu'utu'uni si'i (1) mo e (3);
 - (b) ngaahi fakamatala kotoa 'o e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'oku tauhi 'o fakatautu ki he Tu'utu'uni ko 'eni; mo e
 - (c) fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika 'e 'ikai fakahoko ka 'ikai ke muimui ki he ngaahi fiema'u 'i he Tu'utu'uni ko 'eni.

- (6) Kuo pau ki ha kautaha fakapa'anga 'oku ne ngaue'aki ha 'elemeniti fakataimi 'o ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika ke –
- (a) fakapapau'i 'oku tauhi 'a e ngaahi fakamatala kotoa 'a e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'oku 'ave fakataha mo ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika;
 - (b) kapau 'oku ta'ofi 'e he ngaahi fakangatangata fakatekinikale 'a e fakamatala 'oku fiema'u 'a e taha kamata'anga pe taha ma'u pa'anga 'oku 'ave fakataha mo ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakavaha'apule'anga mei hono tuku fakataha mo ia ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakalotofonua fekau'aki, tauhi ha lekooti 'o 'ikai si'i hifo 'i he ta'u 'e fitu mei he 'aho 'o e ngaue fakapa'anga 'o e ngaahi fakamatala kotoa na'e ma'u mai mei he 'ota pe ko ha kautaha fakapa'anga tu'u vaha'a;
 - (c) fakahoko ha ngaahi founa fe'unga ke 'ilo'i 'a e ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakavaha'apule'anga 'oku 'ikai 'i ai ha fakamatala kakato mo totonu ki he taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'o hange ko ia 'oku fiema'u 'i he tu'utu'uni si'i (1) mo e (3); pea
 - (d) ngaue'aki 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e ngaahi founa ngaue 'oku tu'unga 'i he ngaahi me'a 'e ala hoko ke fakapapau'i pe 'e fakahoko, 'ikai tali pe ta'ofi fakataimi 'a e fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakavaha'apule'anga ko ia pea mo e ngaahi ngaue muimui fe'unga.
- (7) Kuo pau ki ha kautaha fakapa'anga 'oku ne ma'u ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika ke –
- (a) fakamo'oni'i 'a e faka'ilonga'i 'o e taha ma'u pa'anga 'i ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika pea tauhi 'a e fakamatala ko 'eni ke tatau mo e ngaahi fiema'u 'a e Tu'utu'uni ko 'eni;
 - (b) fakahoko ha ngaahi founa ngaue fe'unga ke 'ilo'i 'a e ngaahi fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakava'ahapule'anga 'oku 'ikai 'i ai ha fakamatala ki he taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'o hange ko ia 'oku fiema'u 'i he tu'utu'uni si'i (1) mo e (3); pea
 - (c) ngaue'aki 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e ngaahi founa ngaue 'oku tu'unga 'i he ngaahi me'a 'e ala hoko ke fakapapau'i pe 'e fakahoko, 'ikai tali pe ta'ofi fakataimi 'a e fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika fakavaha'apule'anga ko ia pea mo e ngaahi ngaue muimui fe'unga.

17 Ngaahi fatongia fekau'aki mo e fe'ave'aki naunau 'i he ope

- (1) Ko e ngaahi kautaha fakapa'anga 'oku nau fakahoko 'a e ngaahi ngaue ki he naunau 'i he ope 'oku fiema'u ke nau faipau ki he ngaahi fiema'u 'o e tu'utu'uni si'i (1) ki he (7) kehe ange mei he ngaahi fiema'u ko e fakamatala 'o

e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'oku totonu ke 'i ai, 'ave fakataha pe tauhi fakataha mo e fe'ave'aki.

- (2) Kuo pau ko e fakamatala 'a e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga 'oku fekau'aki mo e ngaahi fe'ave'aki pa'anga 'oku ngaue'aki 'e he kau fakahoko ngaue ki he naunau 'i he ope ke 'oatu ia ki he taha ma'u pa'anga fakahoko ngaue ki he naunau 'i he ope pe ko e kautaha fakapa'anga 'i he taimi pē ko ia pea malu.
- (3) Kuo pau ki ha fakamatala 'o e taha kamata'anga mo e taha ma'u pa'anga totonu 'oku fekau'aki fakataha mo ha fe'ave'aki pa'anga faka'ilekitulonika, ke tauhi 'e he kautaha fakapa'anga ma'u pa'anga 'o 'ikai si'i hifo 'i he ta'u 'e fitu mei he 'aho 'o e fe'ave'aki pa'anga pea 'oku totonu ke faka'ata ia 'i he kole 'a e Ma'u Mafai Lipooti Pa'anga.

18 Ngaahi fatongia fekau'aki mo e tauhi lekooti

Ki he taumu'a ke faipau mo e kupu 45 'o e Lao –

- (a) 'e ngofua ki he ni'ihi taliui ke nau faka'auha 'a e ngaahi lekooti pepa oku totonu ke tauhi mo fakatolonga 'o fakatatau ki he kupu 45 ka kuo pau, kimu'a pea faka'auha 'a e lekooti, kuo fa'u ha tatau faka'ilekitulonika pe fakakomipiuta kakato 'o e lekooti 'a ia 'oku faipau ki he ngaahi fiema'u 'a e kupu.
- (b) Kuo pau ke tauhi ha tatau faka'ilekitulonika 'o ha lekooti na'e fa'u 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni ko 'eni 'o 'ikai toe si'i hifo he ta'u 'e fitu mei he 'aho na'e kamata ngaue'aki ai.

KONGA II – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA

19 Ngaahi lipooti fakatatau ki he kupu 17 mo e 18 'i he Lao

Ko e foomu mo e founa 'a hono fakahoko 'o e ngaahi lipooti 'o fakatatau ki he kupu 17 mo e 18 'o e Lao 'oku fokotu'u 'i he Tepile I 'o e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni.

20 Ngaahi fakaha fakatatau ki he kupu 55 'o e Lao

Kuo pau ko ha fakaha 'o fakatatau ki he kupu 55 'o e Lao ke 'i he foomu 'oku fokotu'u atu 'i he Tepile II.

Na'e fakahoko 'i Nuku'alofa 'i he 'aho 1 ni 'o **'Okatopa** 2026.

'Ateni Seniale

TEPILE I
(Tu'utu'uni 19)

FOOMU 1 – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA NGALI KEHE (STR)

MA'U MAFAI LIPOOTI PA'ANGA LIPOOTI FAKAPA'ANGA NGALI KEHE (STR)		10. 'Oku fakapipiki mai ha tatau 'o e tohi/ ngaahi tohi ID?
Ko hono lipooti 'o e ngaahi ngaue fakapa'anga ngali kehe 'oku fiema'u 'i he Kupu 17(1) 'o e Lao ki he Fe'ave'aki Fakapulipuli 'a e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi Koloa 'oku Ma'u Mei ha Hia 2025. Ko e 'ikai faipau ki he ngaahi fiema'u 'i he kupu 17 'e lava ke mo'ua 'o a'u ki he \$500,000 pe ngaue popula ki he ta'u 'e 10 pe fakatou'osi pe mo'ua pa'anga 'o a'u ki he \$5,000,000 ki ha taha fakalao.		KONGA II – NGAahi FAKAIKIiki 'O E TAHA/ KAUTAHA 'OKU NE FAKAFOFONGA' I 'A HONO FAKAHOKO 'O E NGAUE FAKAPA'ANGA (kapau 'oku ala ngaue'aki)
KONGA I – FAKA'ILONGA' I 'O E TAHA FAKAHOKO NGAUE FAKAPA'ANGA NGALI KEHE		11. Hingoa kakato 'o e taha/kautaha
1. Hingoa kakato (hingoa, ngaahi hingoa 'oku ngaue'aki mo e fakaiku) Hingoa kehe 'oku toe 'ilo' i 'aki:		12. Ngaue, Pisinisi pe Ngaue Tefito _____
2. 'Aho fa'ele'i: 'Aho/Mahina/Ta'u	3. Fonua na'e fa'ele'i ai:	13. Tu'asila 'o e Pisinisi (Hā Mai mo e Puha Meili)
4. Ngaue, pisinisi pe ngaue tefito		14. Tu'asila Nofo'anga ('ikai ko ha Puha Meili)
5. Tu'asila 'o e Pisinisi (hā mai mo e Puha Meili)		15. 'Omi 'a e ngaahi fakaikiiki kapau ko e taha fakamo'oni hingoa ki ha (ngaahi) 'akauni 'oku kaunga ki he ngaue fakapa'anga ko 'eni Hingoa 'o e 'Akauni/Hingoa: _____ Fika 'Akauni _____ Fa'ahinga 'o e 'Akauni: _____ Kautaha Fakapa'anga: _____ Va'a:
6. Tu'asila nofo'anga ('ikai ko ha Puha Meili)		KONGA III – NGAahi FAKAIKIiki 'O E NGAUE FAKAPA'ANGA
7. 'IKAI NOFO FONUA – Tu'asila fetu'utaki 'i Tonga		16. Fa'ahinga 'o e ngaue fakapa'anga (e.g. Fakahū Pa'anga)
8. 'Omi 'a e ngaahi fakaikiiki kapau ko e taha ko 'eni ko ha taha fakamo'oni hingoa ki ha (ngaahi) 'akauni 'oku kaunga ki he ngaue fakapa'anga ko 'eni. Fakaikiiki 'o e (ngaahi) 'Akauni Hingoa 'o e 'Akauni/Hingoa: Fika 'Akauni _____ Fa'ahinga 'o e 'Akauni: _____ Kautaha Fakapa'anga: _____ Va'a: _____		17. 'Aho 'o e ngaue fakapa'anga:
9. Na'e anga fēfē hono fakapapau' i 'a e taha ko 'eni? Fa'ahinga 'o e ID: Fika ID: Taha tuku atu:		18. Fakamatala 'o e ngaue fakapa'anga (e.g. Totongi ki he Hū Mai etc.)
		19. Fakakatoa 'o e ngaue fakapa'anga ko 'eni (kau ki ai 'a e pa'anga mo e ngaahi me'a kehe 'o e ngaue fakapa'anga – Kapau 'oku kau ki ai ha pa'anga muli, liliu ki he pa'anga Tonga)
		20. Kapau na'e kau ha pa'anga muli 'i he ngaue fakapa'anga ko 'eni, fakamahino pau mai: Pa'anga Muli: (e.g. NZD) Lahi 'o e Pa'anga Muli: (e.g. \$100,000)

21. Kapau na'e kau ha sieke/ pa'anga 'ave fakapangike/
'ota pa'anga/ fe'ave'aki pa'anga telekalafi/ fe'ave'aki
pa'anga pe fakatau mai pe fakatau atu 'o ha malu'i na'e
kau ki ha ngaue fakapa'anga, kataki 'o fakamahino pau:

Taha Toho Pa'anga/Kasitomā 'oku ne 'Ota:

Taha Totongi/Taha Ma'u Pa'anga/Taha Ma'u Pa'anga
(Beneficiary):

22. Kapau na'e kau ha taha taliui kehe 'i he ngaue
fakapa'anga ko 'eni, kataki 'o fakamahino pau:

Hingoa 'o e taha taliui:

Va'a / 'Ofisi / Kautaha Fakafongoa:

Fonua:

23. 'Omi 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e ngaahi 'akauni 'o ha taha
(ni'ihii) KEHE/ (ngaahi) kautaha 'oku kaunga ki he ngaue
fakapa'anga ko 'eni.

Hingoa 'o e 'Akauni: _____

Fa'ahinga 'o e 'Akauni: _____

Pangike/Kautaha Fakapa'anga: _____

Va'a: _____

Fika 'Akauni: _____

KONGA IV – NGAHI FAKAIKIKI 'O E TAHA/KAUTAHA 'OKU NE MA'U

24 Hingoa kakato 'o e taha/kautaha

25. Ngaue, Pisinisi pe Ngaue Tefito

Fonua: _____ Telefoni: _____

26. Tu'asila 'o e Pisinisi (Hā Mai mo e Puha Meili)
27. Tu'asila Nofa'anga ('ikai ko ha Puha Meili)

28. Na'e Fakamahino Pau ha (ngaahi) 'Akauni ki he Taha/
Kautaha 'oku ne Ma'u? 'Io 'Ikai Faka'ilonga'i 'aki hono
Fakatonuhi.

Ngaahi Fakaikiiki 'o e (ngaahi) 'Akauni

(1)Hingoa 'o e 'Akauni/ Hingoa:

(2)Fika 'Akauni:

29. Ngaahi fakaikiiki 'o e 'akauni 'o e taha ma'u (kapau
'oku te'eki ke fakahā)

Hingoa 'o e 'Akauni/ Hingoa:

Fika 'Akauni. _____ Fa'ahinga 'o e 'Akauni:

Kautaha Fakapa'anga: _____
Va'a: _____

KONGA V – NGAHI TU'UNGA KI HE NGALI KEHE

30. 'Omi 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e natula mo e ngaahi
tu'unga 'oku hoko 'i he ngaue fakapa'anga mo e 'uhinga 'o
e ngali kehe. ('omai ha fakamatala fakalukufua ma'olunga
pea 'omi 'a e ngaahi fakaikiiki 'i ha la'ipepa kehe hange ko e
fakamatala 'a e kasitomā/fakafongoa, ngaue 'oku ngali
kehe/ ngaahi tu'unga ki he ngalie kehe/ngaahi faka'ilonga
kulokula, ngaahi fa'ahi felave'i, fakamatala fekau'aki kehe.)

31. 'Oku 'i ai ha fakamatala kehe 'oku fakapipiki ki he
lipooti ko 'eni?

Kataki 'o fakamahino:

KONGA VI – Taha Talaui

32. Hingoa 'o e Taha Taliui

33. Hingoa 'o e va'a pe 'ofisi na'e fakahoko ai 'a e ngaue
fakapa'anga.

34. Ngaahi Fakaikiiki 'o e 'Ofisa Fakahoko:

Ngaahi Hingoa 'oku ngaue'aki mo e fakaiku:

Hingoa 'o e Ngaue:

35. Ko e fakamatala ni 'oku fakahoko 'o fakatatau ki he fiema'u
ke lipooti ha ngaahi ngaue fakapa'anga 'oku ngali kehe 'i he Lao
ki hono Fe'ave'aki Fakapulipuli 'a e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi
Koloa 'oku Ma'u Mei ha Hia 2025

Fakamo'oni Hingoa 'o e 'Ofisa kuo Fakamafai'i:

FAKAMO'ONI
'I HENI

'AHO MAHINA TA'U

FOOMU 2 – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA KI HE NGAAHI KAUTAHA FAKAPA'ANGA

MA'U MAFAI LIPOOTI PA'ANGA LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA (CTR) KI HE NGAAHI KAUTAHA FAKAPA'ANGA Kataki 'o fakakakato 'i he TOHI pea MATA'ITTOHI LAHI
Ko hono lipooti 'o e ngaue fakapa'anga 'i he pa'anga 'e \$10,000 pe lahi ange 'i ha fa'ahinga pa'anga 'oku fiema'u ia 'i he lao 'i he kupu 18(1) 'o e Lao ki he Fe'ave'aki Fakapulipuli 'a e Pa'anga kākā mo e Ngaahi Koloa 'oku Ma'u Mei ha Hia 2025. Ko e 'ikai faipau ki he ngaahi fiema'u 'o e kupu 18 'e lava ke mo'ua ki ha mo'ua pa'anga 'o a'u ki he \$500,000 pe ngaue popula ki ha ta'u 'e 10 pe fakatou'osi pe ha mo'ua pa'anga 'o a'u ki he \$5,000,000 ki ha taha fakalao.
KONGA A – NGAAHI FAKAIKIKI 'O E TAHA (N'IHI) 'OKU NAU FAKAHOKO 'A E NGAUE FAKAPAA'NGA
1. 'Aho 'o e ngaue fakapa'anga _____
2. 'Aho na'e Fakahu ai: _____
3. Hingoa kakato _____ Hingoa kehe 'oku ngaue'aki: _____
4. 'Aho fa'ele'i _____
5. Tu'asila _____
6. Telefoni _____
7. Ngaue _____
8. Na'e anga fēfē hono fakapapau'i 'a e taha ko 'eni? Fa'ahinga 'o e ID: _____ Fika ID: _____
8. 'Omi 'a e ngaahi fakaiikiiki kapau ko e taha ko 'eni ko ha taha fakamo'oni hingoa ki ha 'akauni 'oku kaunga ki he ngaue fakapa'anga ko 'eni Hingoa 'o e 'Akauni/Hingoa: _____ Fika 'Akauni. _____ Fa'ahinga 'o e 'Akauni: _____ Kautaha Fakapa'anga & Va'a: _____

KONGA B – NGAAHI FAKAIKIKI 'O E TAHA/KAUTAHA 'OKU NE FAKAFOFONGA 'I A HONO FAKAHOKO 'O E NGAUE FAKAPA'ANGA (kapau 'oku ala ngaue'aki) <i>(Kapau 'oku lahi hake 'i he taha, fakapiiki ha la'ipepa kehe 'o 'oatu ai 'a e ngaahi fakaiikiiki 'oku fiema'u)</i>
9. Hingoa kakato 'o e taha/ kautaha _____
10. Tu'asila _____
11. Telefoni _____
12. Ngaue, pisinisi, pe ngaue tefito _____
13. 'Omi 'a e ngaahi fakaiikiiki kapau ko e taha/ kautaha ko 'eni ko ha taha fakamo'oni hingoa ki ha 'akauni 'oku kaunga ki he ngaue fakapa'anga ko 'eni Hingoa 'o e 'Akauni/Hingoa: _____ Fika 'Akauni. _____ Fa'ahinga 'o e 'Akauni: _____ Kautaha Fakapa'anga & Va'a: _____

KONGA C – NGAAHI FAKAIKIKI 'O E NGAUE FAKAPA'ANGA
14. Fakakatoa 'o e ngaue fakapa'anga ko 'eni (kau ki ai 'a e pa'anga mo e ngaahi me'a kehe. Kapau 'oku kau ki ai ha pa'anga muli, liliu ki he pa'anga Tonga) TOP\$ _____
15. Fakakatoa 'o e konga kau ki he pa'anga 'o e ngaue fakapa'anga ko 'eni (kapau 'oku kau ki ai ha pa'anga muli, liliu ki he pa'anga Tonga) TOP\$ _____

TEPILE I

30. Ngaahi Fakaiikiiki 'o e 'ofisa kuo fakamafai'i

Ngaahi hingoa mo e fakaiku: _____

Hingoa 'o e lakanga ngaue: _____

Fika telefoni: _____

Fika fekisimile: _____

[illegible]

FOOMU 3 – LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA KI HE NGAahi PISINISI MO E NGAUE 'IKAI-FAKAPA'ANGA KUO VAHE'I

MA'U MAFAI LIPOOTI PA'ANGA LIPOOTI NGAUE FAKAPA'ANGA (CTR) KI HE NGAahi PISINISI MO E NGAUE 'IKAI-FAKAPA'ANGA KUO VAHE'I (Kau DNFBP) Katali 'o fakakakato 'i he TOHI pea MATA'TTOHI LAHI
Ko hono lipooti 'o e ngaue fakapa'anga 'i he pa'anga 'e \$10,000 pe lahi ange 'i ha fa'ahinga pa'anga 'oku fiema'u ia 'i he lao 'i he kupu 18(1) 'o e Lao ki he Fe'ave'aki Fakapulipuli 'a e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi Koloa 'oku Ma'u Mei ha Hia 2025. Ko e 'ikai faipau ki he ngaahi fiema'u 'o e kupu 18 'e lava ke mo'ua ki ha mo'ua pa'anga 'o a'u ki he \$500,000 pe ngaue popula ki he ta'u 'e 10 pe fakatou'osi pe ha mo'ua pa'anga 'o a'u ki he \$5,000,000 ki ha taha fakalao
KONGA A – Hingoa 'o e Kasitomā pe Fakafofonga
1. Fika Tukupau (TIN):
2. Fika Lesita 'o e Fa'ele'i (BRN):
3. Fika ID Fakafonua pe fika ID kehe:
4. 'Aho Fa'ele'i:
5. Ngaue, pisinisi, pe ngaue tefito:
6. Tu'asila meili (PO Box):
7. Tu'asila pisinisi pe nofo'anga ('ikai ko ha PO Box):
Fomua: _____ Fika Telefoni: _____
8. Ngaahi Fakaikiiki 'o e 'Akauni Hingoa 'o e 'Akauni/ Hingoa: _____ Fika 'Akauni _____ Fa'ahinga 'o e 'Akauni: _____

KONGA B – NGAahi FAKAIKIKI 'O E NGAUE FAKAPA'ANGA							
9. 'Aho 'o e ngaue fakapa'anga: 							
10. Fakahinohino ngaue fakapa'anga (Pa'anga 'oku totongi mai / Pa'anga 'oku totongi atu): 							
11. Fa'ahinga 'o e Ngaue Fakapa'anga: <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%; padding: 5px;">Fakahu atu /Toho mai</td> <td style="width: 40%;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Pa'anga muli & fetongi pa'anga</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Kehe (fakamahino pe ko e totongi mai/totongi atu)</td> <td></td> </tr> </table>		Fakahu atu /Toho mai		Pa'anga muli & fetongi pa'anga		Kehe (fakamahino pe ko e totongi mai/totongi atu)	
Fakahu atu /Toho mai							
Pa'anga muli & fetongi pa'anga							
Kehe (fakamahino pe ko e totongi mai/totongi atu)							
12. Hingoa kakato 'o e kautaha fakapa'anga: 							
13. Va'a/'ofisi/kautaha fakafofonga na'e fakahoko ai 'a e ngaue fakapa'anga: 							
KE NGAUE'AKI PĒ 'E HE MA'U MAFAI LIPOOTI PA'ANGA							
Ngaahi Fakamatala: 							

FOOMU 4 – LIPOOTI FE’AVE’AKI PA’ANGA FAKA’ILEKITULONIKA FAKAVAHA’APULE’ANGA (IWTR)

KONGA A: NGAahi FAKAIKIiki ‘O E NGAahi NGAUE FAKAPA’ANGA																		
1. Mahu'inga Fakakatoa 'o e Fe'ave'aki	2. 'Aho 'o e Fe'ave'aki/Ma'u ai	3. 'Aho 'oku 'i ai 'a e Pa'anga	4. Halanga 'o e Fe'ave'aki	5. Fika Fe'ave'aki Pa'anga	6.1 Kautaha 'Omai Pa'anga - BIC	6.2 Kautaha 'Omai Pa'anga - Hingoa 'o e Kautaha Fakapa'anga	6.3 Kautaha 'Omai Pa'anga - Kolo Lahi/Kolo	6.4 Kautaha 'Omai Pa'anga - Fonua	6.6 Kautaha 'Omai Pa'anga - Telefoni	7. Kautaha Ma'u Pa'anga - BIC	7.1 Kautaha Ma'u Pa'anga - Hingoa 'o e Pangike pe Kautaha Fe'ave'aki Pa'anga	7.2 Kautaha Ma'u Pa'anga - Va'a/'Ofisi/Kautaha Fakafofonga	7.3 Kautaha Ma'u Pa'anga - Kautaha Fakapa'anga	7.4 Kautaha Ma'u Pa'anga - Kolo Lahi/Kolo	7.5 Kautaha Ma'u Pa'anga - Fonua	7.6 Kautaha Ma'u Pa'anga - BIC pe LEI pe Faka'ilonga Faka'ofisiale Makehe	8.1 Pa'anga Muli - Fika 'o e Pa'anga	8.2 Pa'anga Muli - Lahi 'o e Ngaue Fakapa'anga

Konga B – NGAahi FAKAIKIiki ‘O E NGAahi FA’AHI ‘OKU KAUNGA																													
9.1 Taha Kamata'anga - Hingoa Kakato	9.2 Taha Kamata'anga - 'Aho Fa'ele'i	9.3 Taha Kamata'anga - Tu'asila Pisinisi (PO Box)	9.5 Taha Kamata'anga - Fonua	9.6 Taha Kamata'anga - Telefoni	9.7 Taha Kamata'anga -Tu'asila Nofo'anga	9.8 Taha Kamata'anga - Fonua	9.9 Telefoni 'o e Taha Kamata'anga	10.1 Taha Kamata'anga - Hingoa 'o e 'Akauni /Hingoa	10.2 Taha Kamata'anga - Fika 'Akauni /Fika Ngaue Fakapa'anga Makehe	10.3 Taha Kamata'anga - Fa'ahinga 'o e 'Akauni	10.4 BIC/LEI/Faka'ilonga Faka'ofisiale Makehe	10.5 Va'a/'Ofisi /Kautaha Fakafofonga	10.6 Kautaha Fakapa'anga	11.1 Taha Ma'u Pa'anga - Hingoa	11.2 Ngaue/Pisini/Ngaue Tefito	11.3 Taha Ma'u Pa'anga - Tu'asila Pisinisi	11.4 Taha Ma'u Pa'anga - PO Box	11.5 Taha Ma' u Pa'a nga - Kolo Lahi /Kolo	11.6 Taha Ma'u Pa'an ga - Fonua	11.7 Taha Ma'u Pa'anga - Telefoni	11.8 Tu'asila Nofo'anga	12.1 Hingoa 'o e 'Akauni /Hingoa	12.2 Fika 'Akauni/ Fika Ngaue Fakapa'a nga Makehe	12.3 Fa'ahinga 'o e 'Akauni	12.4 BIC pe LEI pe Faka'ilonga Faka'ofisiale Makehe	12.5 Va'a/'Ofisi /Kautaha Fakafofonga	12.6 Kautaha Fakapa'an ga	13.1 Hingoa Kakato	13.2 Tu'unga 'i he Kautaha

KONGA C - NGAahi TOTONGI KEHE						
14. Ngaahi Fakaikiiki 'o e Totongi	15. Fakamatala 'o e Taha Tā Pa'anga mo e Taha Ma'u Pa'anga	16. Fakamatala Kehe	17.1 Ngaahi Fetu'utaki 'a e Taha Ma'u Pa'anga, BIC/Hingoa 'o e Kautaha Fakapa'anga	17.2 Fetu'utaki 'o e Taha Ma'u Pa'anga, Fonua	18.1, Fetu'utaki 'o e Taha Tuku atu, Fika Faka'ilonga'i Fakapangike	18.2 Fetu'utaki 'o e Taha Ma'u Pa'anga Hingoa Kautaha Fakapa'anga

KONGA D – KAUTAHA FAKAPA'ANGA LIPOOTI (FI)					
19. Fa'ahinga 'o e Kautaha Fakapa'anga	20. Hingoa 'o e Kautaha Fakapa'anga	21. Hingoa 'o e Va'a/'Ofisi/Kautaha (Na'e fakahoko ai 'a e Ngaue Fakapa'anga)	22.1 Tu'asila Pisinisi 'o e FI	22.2 Tu'asila Pisinisi 'o e FI, Fonua	22.3 Tu'asila Pisinisi FI, Telefoni

TEPILE II

(Tu'utu'uni 20)

MA'U MAFAI LIPOOTI PA'ANGA

LIPOOTI PA'ANGA 'I HE KAU'AFONUA (BCR)

Fakafonu 'a e foomu ko 'eni kapau 'oku ke to'oto'o ha pa'anga 'oku mahu'inga tatau pe lahi ange 'i he TOP\$10,000 pe pa'anga muli tatau. Ko e fakahā ko 'eni 'oku fiema'u 'i he lao 'i he kupu 55(1) 'o e Lao ki hono Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi Koloa 'oku Ma'u Mei ha Hia 2025.

Fakatatau ki he kupu 55(3), Ko ha taha 'oku taumu'a pe ta'etokanga ke fakahā 'a e pa'anga 'i he mahu'inga tatau pe lahi ange 'i he \$10,000 'i he 'ene hū mai pe mavahe mei Tonga 'o hange ko ia 'oku fiema'u 'i he kupu si'i (1) pe 'oku ne fakahoko ha fakahā loi pe takihala 'oku ne fakahoko 'a e hia pea kuo pau ke ala mo'ua 'i ha'ane halaia ki he mo'ua pa'anga 'oku 'ikai lahi hake 'i he \$50,000 pe ngaue popula 'o 'ikai to e laka hake 'i he ta'u 'e 10 pe fakatou'osi.

'Oatu 'a e foomu kuo fakafonu ki ha 'OFISA KASITOMU 'i ha fa'ahinga TAULANGA Tonga 'i he VĀVĀ pe 'i TAHI 'i he taimi 'oku ke tu'uta pe mavahe ai.

Ki ha fiema'u Tokoni 'i hono fakafonu 'a e foomu ko 'eni kataki 'o fakatalanoa ki he 'Ofisa Kasitomu ofi taha

KONGA A – NGAHI FAKAIKIKI 'O E TAHA 'OKU NE TO'OTO'O 'A E PA'ANGA KI PE MEI TONGA

1. Hingoa kakato (hingoa, ngaahi hingoa 'oku ngaue'aki mo e fakaiku)

'Oku toe 'ilo' 'i 'aki ko:

2. 'Aho fa'ele'i: _____
'Aho/ Mahina/ Ta'u

3. Tu'asila nofo'anga 'i Tonga ('ikai ko ha Puha Meili)

Telefoni: _____

4. Ngaue, pisinisi pe ngaue tefito

5. Tu'asila 'o e Pisinisi (hā mai mo e Puha Meili)

Fonua: _____ Telefoni: _____

6. Tu'asila nofo'anga 'i he fonua 'oku nofo ai ('ikai ko ha Puha Meili)

Telefoni: _____

7. 'Omi 'a e ngaahi fakaiiki 'o e ngaahi paasipooti 'oku lolotonga ngaue'aki pe ngaahi tohi folau kehe 'oku ke ma'u.

Paasipooti fika 1: _____

Fonua na'a ne foaki: _____

Paasipooti fika 2: _____

Fonua na'a ne foaki: _____

8. Kapau 'oku 'ikai ko ha taha nofo fonua, ko e hā 'a e taumu'a 'o e 'a'ahi:

- ☐ 'Aho mālōlō
☐ 'A'ahi ki he ngaahi kaungame'a/ ngaahi kainga
☐ Pisinisi/ konifelenisi
☐ kehe, fakamahino _____

KONGA B – NGAHI FAKAIKIKI 'O E FOLAU

9. Taumu'a 'o e Folau

☐ MEI Tonga ☐ KI Tonga

10. 'Aho Foalu: _____
'Aho/ Mahina/ Ta'u

11. Fika folau vakapuna pe hingoa 'o e vaka:

KONGA C – NGAHI FAKAIKIKI 'O E PA'ANGA 'OKU TO'OTO'O

12. Ko fē 'a e kolo mo e fonua 'oku hū mei ai 'a e pa'anga PE 'ave ki ai?

Kolo _____ Fonua _____

13. Na'e ma'u mei fē 'a e pa'anga? E.g. fakafetongi pa'anga, pangike, fehu'aki 'o e pa'anga 'i he pisinisi

14. Ko e hā 'a e fa'ahinga pa'anga 'oku to'oto'o (pa'anga, ngaahi sieke, ngaahi sieke folau, ngaahi 'ota pa'anga, ngaahi totongi 'e ala totongi 'aki ha me'a 'i ha tu'unga, etc)

15. Ngaahi Fakaiiki 'o e pa'anga 'oku to'oto'o (kapau 'oku lahi hake 'i he ngaahi pa'anga kehekehe 'e 3, fakapipiki mai ha toe fakaiiki 'i ha lau' i pepa makehe), kapau ko ia

Fika	Lahi 'o e Pa'anga
Pa'anga	

KONGA D – KAPAU 'OKU 'IKAI KO HA'O ME'A, KO HAI 'OKU KE FAKAFOFONGA'I?

16. 'Oku ke to'oto'o 'a e pa'anga ko 'eni ma'u pe?

'IO ☐ alu ki he Konga E kapau 'oku 'ikai ko ha'o pa'anga pe Konga F kapau ko e pa'anga 'a'au

'IKAI ☐ Hoko atu ki he KongaD

2